

INFORMACJA GŁÓWNEGO LEKARZA WETERYNARII W SPRAWIE ZANIECZYSZCZENIA ŻYWNOSCI ETO

Uprzejmie informuję, że coraz większym problemem w krajach UE staje się zanieczyszczenie żywności tlenkiem etylenu (ETO) i związane z tym ryzyko dla zdrowia konsumentów, które wywołuje obecność tej substancji w środkach spożywczych. W związku z tym, w ramach grupy roboczej Komisji Europejskiej – koordynatorów kryzysowych UE w zakresie żywności i pasz przeprowadzona została dyskusja związana z nowym zanieczyszczeniem zidentyfikowanym w żywności – tlenkiem etylenu (ETO) i ryzykiem dla zdrowia konsumentów, które wywołuje obecność tej substancji w środkach spożywczych. Z informacji Europejskiej Agencji Chemikaliów ([https://echa.europa.eu/pl/substance\[1\]information/-/substanceinfo/100.000.773](https://echa.europa.eu/pl/substance[1]information/-/substanceinfo/100.000.773)) wynika, że zgodnie ze zharmonizowaną klasyfikacją i oznakowaniem (ATP14) zatwierdzoną przez Unię Europejską, ETO to substancja toksyczna po połyknięciu, powoduje też poważne oparzenia skóry i uszkodzenia oczu, jest toksyczna w przypadku wdychania, może powodować wady genetyczne, nowotwory, zaburzać płodność i podejrzewa się, że działa szkodliwie na płód, powoduje uszkodzenie narządów poprzez długotrwałe lub powtarzane narażenie, jest skrajnie łatwopalnym gazem, może powodować podrażnienie dróg oddechowych oraz senność lub zawroty głowy. Jak wiadomo, we wrześniu 2020 r. w unijnym systemie wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) zgłoszone zostało wykrycie tej substancji w sezamie pochodzącym z Indii. Dalsze działania w państwach członkowskich wykazały, że ETO był powszechnie stosowany, prawdopodobnie jak gaz do sterylizacji przesyłek sezamu z Indii. W czerwcu br. do systemu RASFF zgłoszone zostało powiadomienie alarmowe dot. wykrycia ETO w substancji dodatkowej – mące chleba świętojańskiego (E410) pochodzącej z Turcji. E410 jest powszechnie stosowana w przemyśle spożywczym jako substancja zagęszczająca i stabilizująca. W związku z wykryciem ETO w E410 Komisja Europejska wypracowała jednolite podejście organów urzędowej kontroli w całej UE do działań wobec zanieczyszczonych produktów. **Zgodnie z przyjętą propozycją działań, jeśli E410 zanieczyszczony ETO na poziomie wyższym niż 0,1 mg/kg (z uwzględnieniem niepewności pomiaru) został dodany do produktów złożonych, to takie produkty złożone powinny być wycofane z obrotu i od konsumentów przez producenta, bez względu na poziom ETO w produktach złożonych, gdy tylko producent tych produktów dowie się, że są one niebezpieczne.** Podejście to zapewnia wysoki poziom ochrony konsumentów i opiera się na założeniu, że nie można ustanowić bezpiecznych poziomów narażenia konsumentów na ETO, dlatego każdy poziom stanowi potencjalne ryzyko. Propozycja Komisji jest spójna ze stanowiskiem wyrażonym przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny – Państwowy Instytut Badawczy, w którym Instytut podkreśla, że tlenek etylenu jest uznawany za substancję o działaniu genotoksycznym (bezprogowym) i kancerogennym oraz stanowi potencjalne zagrożenie dla zdrowia konsumentów niezależnie od jego poziomu. Należy także podkreślić, że do RASFF zgłaszano w ostatnim czasie nie tylko E 410 i sezam zanieczyszczone ETO, ale również suplementy diety, przyprawy, inne substancje dodatkowe – guma guar. Biorąc pod uwagę charakterystykę ETO przedstawioną przez Europejską Agencję Chemikaliów jako substancję genotoksyczną, rakotwórczą i negatywnie wpływającą na płodność oraz stanowisko NIZP-PZH-PIB należy przyjąć następujący tok działań:

- 1) każdy środek spożywczy dla którego wyznaczony jest najwyższy dopuszczalny poziom pozostałości (NDP) ETO w żywności (określony na poziomie granicy wykrywalności) w rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/868, i dla którego stwierdzono przekroczenie NDP ETO należy uznać za produkt niebezpieczny zgodnie z art. 14 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 178/2002, a podmiot odpowiedzialny za produkt ma obowiązek wycofać go z obrotu

oraz od konsumentów (jeśli może być w ich posiadaniu) i poinformować o tym właściwy organ, zgodnie z art. 19 rozporządzenia (WE) nr 178/2002; w przypadku kontroli produktów na granicy, taki produkt niezgodny nie może być wprowadzony do obrotu;

2) w przypadku wykorzystania środka spożywczego, o którym mowa w punkcie 1) jako surowca do produkcji innego środka spożywczego (złożonego), to taki złożony środek spożywczy należy uznać za produkt niebezpieczny zgodnie z art. 14 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 178/2002, bez względu na poziom ETO w produkcie złożonym, a podmiot odpowiedzialny za produkt ma obowiązek wycofać go z obrotu oraz od konsumentów (jeśli może być w ich posiadaniu) i poinformować o tym właściwy organ, zgodnie z art. 19 rozporządzenia (WE) nr 178/2002; w przypadku kontroli produktów na granicy, taki produkt niezgodny nie może być wprowadzony do obrotu;

3) jeśli podmioty odpowiedzialne za produkty, o których mowa w punktach 1) i 2) nie podejmują działań określonych w art. 19 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 bezzwłocznie po uzyskaniu informacji o niezgodności, należy podjąć odpowiednie działania administracyjne w celu wyegzekwowania takich działań oraz zastosować przewidziane prawem sankcje;

4) należy przeprowadzić pełną identyfikację łańcuchów żywnościowych produktów niezgodnych, o których mowa w punkcie 1) i 2), tzn. ustalić wszystkich dostawców i odbiorców (poza odbiorcami indywidualnymi) tych produktów; podmioty mają obowiązek udostępnienia tych danych na podstawie art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002;

5) podmioty branży spożywczej należy informować o nowym zagrożeniu w żywności jakim jest ETO i wskazywać, że powinny rozważyć w ramach własnej analizy ryzyka czy do procedur na podstawie zasad HACCP określonych w rozporządzeniu (WE) nr 852/2004 należy włączyć zagrożenie - zanieczyszczenie surowców i produktów ETO. Należy dodać, że tryb postępowania określony powyżej należy zastosować również do produktów/surowców zanieczyszczonych ETO, dotychczas zgłoszonych do systemu RASFF, o których wiadomo, że trafiły do odbiorców w Polsce. Argumenty podmiotów, że produkt złożony, w którym zastosowano zanieczyszczony składnik, zawiera ETO na poziomie poniżej granicy oznaczalności i dlatego produkt taki można uznać za bezpieczny – nie są właściwe i nie mogą być przyjęte.

Informacje dotyczące zanieczyszczenia ETO i jednolitego podejścia w tej sprawie zostały również przekazane przez GIS oddzielnym pismem do organizacji producenckich.